

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Vuolphelmo abbate Bruvuilerensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

Ea tempestate, qua exercitus fortissimi regis Bosonis p̄das agebat, quidam eius miles Montiacum p̄daturus inuasit. Erat illic Herchenteus quidam, è S. Opportunæ familia. Ad eius ades primùm accessit immanissimus p̄do, quæsiuitque ex eo, cuius esset. Ille respondit se clientulum esse S. Opportunæ virginis. Tum ille iussit suos scrutari omnem domum eius, & res omnes diripere. Dicente autem Herchenteo, Noli mi domine familiam S. Opportunæ vexare: ille eum telo percussit, & sanguis manauit ex vulnere. Clamabat interim Herchenteus: Sancta Opportuna, nisi mihi opem tuleris precibus tuis, deinceps nolim esse seruus tuus. Illo hæc dicente, p̄do fit cæcus, & ex equo decedit: Suorum autem manibus in ecclesiam S. Opportunæ allatus, se peccasse humiliter confessus est: donauitque illius ecclesiæ clero equum suum & duas libras denariorum, & Herchenteo, vti ipse testatus est, solidos decem. Porrò paulò post, dum Missa cantaretur, sub altari iacens, recepit quidem vidēdi facultatem, sed vires corporis necdum recuperauit. Cùm autem promississet se socios omnes prohibitorum, nè familia S. Opportunæ essent infesti, p̄datoresque omnes ex adiacentibus pagis iussisset abscedere, vires pristinas sibi sensit restituras: factusque est fortissimus ecclesiæ S. Opportunæ defensor, qui paulò antè fuerat p̄do & vexator familiæ illius.

Item aliam.

Cæcus videt.

Claudus restituitur.

Vltio diuina in conrumelio sum.

Vir quidam genere nobilis, nomine Adalardus, triginta annis claudus permanens, ad inopiam redactus fuit. In ipsis autem S. Opportunæ ferijs, populo Parisiensi ad eius ecclesiam deuotè concurrente, etiam Adalardus hic adfuit, & licet p̄ turba vix pateret ei aditus, tamen qua potuit virtute ad altare vsq; peruenit. Vbi post preces aliquandiu fusas, sanus effectus, diuinam in beata Opportuna virtutem p̄dicauit. Id cùm vidisset Ludouicus rex, præter ea, quæ suprâ diximus, etiam prata iuxta montem martyrum & agellos apud portam Parisiensis vrbis sitos, illi ecclesiæ largitus est, suscipiente illos bonæ memoriæ Hildebrando Sagiensi Episcopo, qui id temporis ecclesiæ S. Opportunæ apud Parisienses p̄fectus erat.

Cùm per merita huius beatæ virginis innumerabiles ægroti in castro Syluaneçensi, sub Hugboldo Comite sani efficerentur, Syluaneçenses omnes locum illum, vbi eius sacrum corpus asseruabatur, venerari cœperunt. Ecce autem sacerdos quidam, Alimarus nomine, inuidiæ stimulis percitus, dixit hominibus eò aduentantibus: Non est hoc in loco vllum sanctæ alicuius virginis corpus, sed merum phantasma est, quod hic colitur. Peruenit hoc ad aures Roberti, Deo chari & religiosi viri, nunc verò etiã episcopi, aitque ad illum: Eia miser, qua fronte tu isthuc ausus es dicere? Certè propediem experieris, num reuerà hoc in loco sanctæ Opportunæ corpus habeatur. Eodem die blasphemus ille, in cœnaculum ascendere volens, fractis ceruicibus, non diù post expirauit: iamque vltimum trahens spiritum, ante aram deportatus, propter blasphemiam suam se factus est diuina animaduersione percussus.

VITA S. VVOLPHELMI, ABBATIS BRVVILE- RENSIS, AVTHORE CONRADO MONACHO BRV-

uuluerensi, & auditore S. Vuolphelmi.

PROLOGVS.

Dominici gregis pastoribus, rectoribusque vigilantissimis, Euerhardo videlicet cœnobij Bruuilerensis, & Herimanno in Colonia beati Pantaleonis, Cōradus infimus omnium sub regulari proposito, coronam vigilantibus repositam à Domino. Hortamini, patres excellentissimi, nos vitam beati Vuolphelmi Abbatis scriptis depromere, secundum à Deo vobis collatam præscientiam, non modicam hinc fidelibus prouidentes ædificationis gratiam. Saragitis enim, vt virtutum eius exempla ad notitiam legentium literis deducta, benè viuendi pijs mentibus pariant instituta. Sed quid, patres illustrissimi, id placuit iniungere nobis, dum nec scientia suppetit, nec facundia sermonis suppedirat? Porrò in iubendo vestra tanta est autoritas, vt licet quod exigitis pauemus, omninò tamen negare vobis nefas esse ducamus. Liceat autem sub exemplo rei visibilis, plenius vobis declarare quæ sumus hætenus suspensæ dilatione. Nōstis, quòd abtque dubio acies oculorum, solis succum-

succumbat reuerberata splendore. Quanto magis scintilla nostræ scientiæ, si altiora se præsumpserit attentare? Verùm nè sanctitatis illius testimonium diutius differendo videamur subtrahere, quanuis mole videamur victi succumbere, vestris tamen votis pro virium nostrarum facultate statuimus obedire. Dat ausum etiam vel fidutiam istud præsumendi, quòd quisque pro suo modulo in Domini legitur obtulisse tabernaculo: alius aurum & argentum, alius purpuram vel coccum bis tinctum, alius pelles rubricatas arietum. Benè autem agitur nobiscum, si pilos obtulerimus caprarum. Hec autem omnia cum allegorica sint, vt catholici doctores tradunt, in diuersis donarijs gratiarum genera distinguentes, in pilis caprarum, quibusdam locis verba exprimi voluere laudationum. Vndè quoniam per scientiæ donum, vel affluentiam meritorem, perfectionem illam attingere nequimus, auro figuratam & argento, purpura vel cocco bis tincto, cæterisque donarijs: cupimus saltem pilos offerre caprarum, quod est, vitulos laborum nostrorum: quatenus in tabernaculo Domini vt cunquè nos contingat viles inueniri, nè vacui prorsus appareamus in conspectu Domini. Itaque virorum illustrium actibus vel triumphis traditis literarum monumentis, triplex inesse commodum reperitur vtilitatis, dum studio æmulandæ pietatis tot plerique modis illorum informantur exemplis. Sunt quippe instrumenta bonorum operum, errantium via, poenitentium venia, perseuerantium spes & corona. His tribus generibus differentiarum vim profectò patitur regnum cælorum, dum errans corrigi, poenitens iustificari, perseuerans contendit saluari. Laudes etiam diuinæ attolluntur, dum ad exemplum fidelium, sanctorum merita ad memoriam reuocantur. Nè verò plura replicando fastidium legenti faciam, per hæc omnia ad illud tendit oratio, vt doceam sanctorum merita, rediuisa fidelium votis semper accipere incrementa: dum superna gratia illorum fecunditatem mentibus præstat, & fructificandi gratiam subministrat. Igitur sancti ac beatissimi Vuolphelmi Abbatis vitæ seriè explicaturi, nil aliud prorsus intendimus prosequi, quàm quod ab idoneis testibus contigit audiri, seu quod aliquot annis ministrantibus vel adstantibus sibi, diuina nobis gratia contulit intueri. De quibus si vllius hæsitauerit fides, tot nobiscum extant idonei testes, quot ex illius temporis collegio fratres nunc vsque manent superstites.

Exod. 35.

Pili caprarum, mysticè.

Vtilitas sacrarum historiarum.

Fides huius historie.

VITÆ HISTORIA.

Ligitur gloriosus Domini confessor Vuolphelmus in Ribuariensi pago ex illustri prosapia ortus, Dei, omnem iustum gratuito illuminantis, praueniens gratia, lineam generosa propaginis ornauit titulo sanctitatis. Qui merito iuxta etymologiam vel idioma linguæ regionis illius, Vuolphelm dinoscitur appellatus, quoniam pro castris Domini contra immanissimum lupum, id est, diabolium, galea salutis munitus, erat congressurus. Quod quàm efficaciter, quàm strenuè pro re, pro tempore, nomini contendens gestis congruere, studuerit exercere, loco suo lector plenius poterit inuenire. Pater verò ipsius, Frumoldus nomine, vt ex nominis eius liquet expressione, probus modis omnibus floruit actione. Hic genere moribusque sibi competentem, Euezam nomine, sortitur uxorem: quibus, iuxta Apostolum, honorabile connubium & torus extitit immaculatus: quoniam matrimonium non contraxere causa explendæ libidinis, sed gratia procreandæ sobolis. Qui genere clari, & inter suos quodam innocentia priuilegio insigniti, erant Christianæ religionis deuotissimi cultores, fidei dote pollentes, charitate feruentes, pietatis amatores, iuxta Apostolum, bonum operantes ad omnes. Verùm domina Eueza, vt illustrem exponam familiam & alti sanguinis decus, ex cuiusdam illustriissimi comitis, Sicconis nomine, stirpe descenderat, quem & ampla prædiorum spatia, & vtriusque sexus numerosa familia, sed & militaris animi commendabat audacia. Hic, quod opibus & nobilitate sit celsus, iustitiam æquitatemque sectatus, qua Deo nil inuenitur acceptius, totis elaborabat nisibus, vt sicut propaginem magnificentia generis, ita & illustraret operibus pietatis. Vndè proculdubio innuitur, hunc iustum tamque præclari meriti virum, ex modestis & pijs parentibus ortum: quanquam plerisque legamus iustorum ex parentibus editos impijs, veluti rosæ gignuntur ex spinis. Genitricem verò eius, quam exemplo Rachelis, pro filio doloris ac dextera, in benedictione seminis Abrahæ hunc constat peperisse, dubium non est,

Sanctus obiit in Dno 22. Aprilis, Anno 1091.

Patria S. Vuolphelmi.

Pater.

Mater. Heb. 13.

Gal. 6.

Sicco Comes.

Ecce 3 cum

1.Reg.2. cum Anna Samuelis matre, vicem à Deo commodati fœnoris meruisse. Pari quippe voto hæc filium inuenitur obtulisse Domino. De qua etiam planè sentiendum, quòd non minùs placuerit in tabernaculo Domini propter commercium coniugij, quàm si toro minimè fuisset sociata virili. Hinc etenim potius laudis eius videtur propagari titulus, quòd tam benè redolentis floris fructum ad totius Ecclesiæ edidit statum, quàm quòd clarissimum stemmatis ramum, ab anteritate dinoscitur traxisse priorum. Magis denique omnipotens vniuscuiusque approbat mentem, quàm conditionem: dum liber ac seruus, vnum profectò in Domino sumus. Ea verò solùm, præter omnem mundi gloriam, Deo probatur grata libertas, eamque nobilitatem non eximet vlla vetustas, si quid boni, si quid recti aut nos ipsi fecerimus, aut talium studiosos successores habere meruerimus.

Primam itaque humani incrementi beatus Vuolphelmus ascendens lineam, auspice Deo, de infantia ad bonæ indolis transijt pueritiam. In qua ætate & liberaliū artium disciplinam est professus, & suorum instantia, Coloniae apud ædem beati Petri Apostolorum principis, corpori congregationis sociatus. Quo temporis articulo, post iuniorum Ottonem, sceptrum imperij Henrico secundo feliciter administrante, rebus quidem bellicis viro potentissimo, circa Ecclesiasticas verò disciplinas solertissimo, sanctus Heribertus, toto iam orbi fama sanctitatis notissimus, sanctæ Coloniensis ecclesiæ præfidebat episcopus. Qui beatissimus pontifex, iam vltimæ ætatis senio fessus, famulum Dei Vuolphelmum, tam corpore adhuc, quàm & malitia paruulum, more sibi Christianæ religionis oblatum, vt euangelicum Dominus paruulum in medio statutum, benedixerat, & per sacri chrisimatis vñctionem, sanctique spiritus inuocationem, in filiorum Dei transfulerat fortem. Porro nè inanis aut vacua vel certè fortuita in illo posset æstimari tanti benedictio viri, sancti spiritus attractus calore, ad contemplatiuam vitam toto iam mentis desiderio cœperat anhelare, satisque fecisset votis, si immaturitas id non impedisset ætatis. Verùm quanto naturali processu augmentum capiebat virum, tanto in diè sancti feruoris illius crescebat desiderium. Fuit autem vt corpore castus, ità mente sobrius: tantam possidens gratiam vultus, vt quodammodò angelicus eius putaretur aspectus. Præter hæc diuinæ pietatis indicia, in eruditione scripturarum tantam promeruit efficaciam, vt quod semel legendo aduerteret, perpetuò retineret. Quod plerunque, vt credimus, occulto Dei agebatur iudicio, nè beatissimo viro in aliquo scientiæ decisset plenitudo. Igitur exceptis diuinorum voluminum paginis, quicquid poëta cecinit, orator facundus disseruit, philosophus excogitauit, quadam penna altioris sensus penetrauit.

Quaquam verò tanta iuuenis scientia præditus claruerit, nunquam tamen hinc iactantiæ vitio elatus succubuit, memor dicentis Apostoli: Nolite seduci per inanem sapientiam huius mundi. Tanta autem grauitas, tanta morum illi inerat maturitas, vt palàm cunctis daretur intelligi, vas illum electionis existere. Nullam verò pro carnali ingenuitate sibi patiebatur reuerentiam exhiberi, vtilius censens amore Christi se humilem exhibere personam, quàm animum habere degenerem. Ineptas etiam fabulas iuuenumque lasciuiam declinabat, venenatas adulantium linguas abhorrebat. Vaniloquium, leuitatem oculorum, totiusque motus corporis, ancora cohibebat grauitatis. Considerans itaque & perpendens magister scholarum hunc illius in omnium virtutum disciplinis profectum, gaudebat doctrinæ illi impendisse studium, quem perfectionis cernebat attigisse fastigium. Arctius itaque sibi eum eligens annexendum, honorificentiusque seruandum, assumpsit illum consortem participemque laboris, onus cum illo partiens regendæ disciplinæ scholaris. Feruebat itaque in eo magnificè studium iugi exercitatione scripturarum: & quoniam scientiæ illius thesaurus non occultabatur absconditus, fiebat vbique, fama vulgante, celeberrimus. Hinc non minor de longinquo, quàm ex proximo, studioforum illum clericorum expetebat frequentia, præsentis auditu cupientium experiri, quanta in illo veri Salomonis vigeret sapientia. Verùm sicuti nulla eum argumentatione concludere, sic nulla tam arguta propositionis valebant documenta proponere, quæ concitè non soluerentur conuenienti historica vel allegorica expositione. Itaque nouorum iste ac veterum de bono thesauro sui cordis prolator, animaduertens quantæ impossibilitatis sit duobus dominis seruire, vt vni Deo, cui seruire, regnare est, liberiori animo posset inharere, sæculo penitus deliberat renunciare. Iuxta illud ergò

Vir Canonici
summa
ædis Colo-
niensis.

Math. 18.
Cōfirmatur
à S. Heriber-
to Episcop.

Memoria
tenax.

Profectus
in literis.

Colof. 2.

Odiū vi-
tiorum.

ergo Gregorianum, pedem, quem quasi in ingressu mundi posuerat, retrahens, rupis terrenarum voluptatum catenis, morarum impatiens, fugam inijt, latenter discessit, sanctumque Maximinum in Treuerica vrbe expetijt, vbi sub venerabilis patris Bernardi regimine amplius & perfectius tunc temporis monachicam vitam feruere cognouit. Ibi præoptati diu voti compos effectus, se monachum esse professus, senisque cum Seraphin alis amictus, Deum excelso gloriæ folio subnixum, tranquilla mentis acie contemplari lætatur. Quod ne abusiue videatur prolarum, nouerit lector, Romana autoritate decretum, illius ordinis habitu significantiam exprimi sex alarum. Duas alas illo, quo totius corporis velatur altitudo: Duas, quo brachiorum tegitur latitudo: Duas verò superiores, inuicem sibi iunctas, capitis operimento. Quod quia priorum sancta definiuit autoritas, nulla argumentatione refellere habet posteritas, cum videatur & crucis per omnia speciem gerere eiusdem habitus inspecta qualitas. Quam crucem B. Vuolphelmus, vt alter Paulus vel Antonius, non tantum exterioris assumens, sed & interiori homini indissolubiler adstringens, onere seculi expeditus, sequebatur Christi vestigia, expansis in suæ exaltationis ligno manibus ad se trahentis omnia.

Lib. 2 Dial.

Fit monachus apud S. Maximinum Treurenf. Esa. 6.

Iohan. 12.

Colonienfes interea, quibus non leuiter ferendum videbatur, tantæ sanctitatis viro carere, vbiubi requisitum, tandem audientes Treueris angelicæ conuersationi studere, inuicem contulerunt, qualiter eum possent repetere. Hinc Herimannum, illis diebus Coloniae curram Dei aurigantem, adeunt, quid habeant voti, palam faciunt illi, & cur alio translatum insigne vbis suæ non repetat, pie seuera indignatione in eum clamant. Erat tunc videre togatæ vbis primores iterum Gregorij sui discessum conquerentes: quia non maior illo discedente Romanorum confusio, quam hoc absente Colonienfium agitabatur quæstio. Nec id iniuria. Sicut enim ille, suo nomini bonis operibus congruendo, suæ & proximorum saluti inuigilabat: ita & iste fidei opera exequendo, cunctorum dilectione & veneratione dignissimus erat. Archiepiscopus autem iuxta illud Sapientis, Qui à multis timetur, necesse est vt multos timeat: subiectorum importunitatibus obtemperare festinat: sed suspicatus Treuirenses difficile reddituros virum tam laudabilis vitæ, astimauit eum repetendum facta in totius ecclesiæ auditu vocatione. Eminebat tunc temporis inter præsentis regni cælorum maiores, Henricus Abbas monasterij S. Pantaleonis, qui memorati & sæpius memorandi viri auunculus erat. Iste charissimi sui reuocatione gratanter quidem suscipiens, sed illam æquanimiter ferre nequies, episcopi præsentiam expetijt: quid facto opus sentiret, exposuit. Pontifex sani consilij neglector fugiens apparere, literas sigilli sui impressione bullatas, Treuiros maturat dirigere, ad patrem videlicet Bernardum, sub cuius conuersabatur regimine. Ille perpendens nihil interesse, vtrum ouem alienam de manu pastoris sui rapuisset, vel eo inuito retinere contenderet, humilem tantæ legationi præbuit assensum, quantum non sine graui mœrore tantum gregis amitteret ornamentum. Talem adolescens, monastica vitæ desiderantissimus, Colonienfium passis violentiam, in sui pontificis deducitur præsentiam: à quo, vt filius, debito paternæ dilectionis affectu recipitur, & propter assumptum angelicæ dignitatis habitum, Henrici auunculi sui prouidentia commendatur. Qui videns eum assuetæ solitudinis inherentem studio, frequentiam audiendi & videndi causa vndique concurrentium habere fastidio, vrbe eductum, præposuit cuidam sui regiminis Abbatia, nomine Gladebaco. Cuius utilitatibus quàm strenuam suæ sagacitatis curam impenderit, nemo eorum, qui præcesserunt, credulus dubitare poterit.

Hermānus Colonienf. Episc.

Henricus Abbas S. Pantaleonis.

S. Vuolphelmus præfictur monasterio Gladebaco.

Interea isdem vir Dei, cuius animus à terrenorum appetitu peregrè erat, & sine corpore velox ad supernorum ciuium societatem tendebat, dudum præconceptam aggressus est peregrinationem, Romamque petijt causa soluendi vota precum apud Apostolorum confessionem. Quia verò in suis positus, vnicam salutis nostræ hostiæ singulis diebus assueuerat immolare, ab hoc etiam inter eundem noluit desuescere. Neque enim grauis videbatur itineris dilatio, quæ fiebat solo amore patriæ cælestis. Factum est autem, vt nonnulli peregrinationis illius comites, humano more ad dulcia soli natalis arua suspirantes, eo paucis cum necessarijs relicto, abirent, quasi ex hoc expeditorem & viam & reditum habituri essent. Sed frustra renisi sunt sententiæ Apostoli, qui omnem, non volentis neque currentis, sed miseretis ait esse Dei. Ità enim occulta Dei voluntate profecit sancti viri dilatio, & ità illorum dilata est acceleratio, vt vnus horæ vna omnium fuerit peruentio. Nondum enim illi expediti viatores Apostolorum sub-

Rom. 9.

intrârunt limina, cum vir Dei subsequenti gradu pressit eorum vestigia: non tam verbis ostendens quam rebus, non esse in quoquam hominum viam eius. Qui expertam in hoc rerum euentu Dei omnipotentiam admirati, transacto peregrinationis negocio, in sua sunt reuersi, ex illo tempore Dei hominem digno reuerentiæ loco habituri. Herimanno autem Pelegrini successore pontificatus infulus exuto, pari Colonienfium assensu substitutus est diuæ memoriæ Archiepiscopus Anno: **Qui** cum, vt sacerdos magnus in diebus suis, volens Deo placere, miro religionis feruere amore, nõ minimum expendebat in constructione cœnobiorum, vndeundè legis Dei æmulatores aggregans in habitationi eorum. Cætera igitur piæ sollicitudinis monimenta Sigebergenfis cœnobij constructione decorauit, virumque sapediũm, accepta sanctitatis eius notitia, loco præponere curauit. Sed studiosum diuinæ contemplationis hominem, actiuæ vitæ, talibus in itijs pernecessariæ, videns omninõ expertem, eduxit eum ad locum solitudinis eius competentiorum. In proximo enim Abbatia Bruuilerensis erat, quæ quoniam viduata erat pastore, curam eius, sancti viri cõmendauit prouidentia, quam sine proposito detrimento facillè posset explere.

Berengarij
heretis spat
gitur in Gal
lij.

Istis diebus Francia turbabatur per Berengarium Turonensem, qui assererat Eucharistiam, quam sumimus in altari, non esse reuera corpus & sanguinem Christi. Vnde contra eum, & pro eo, multum à multis & verbis & scriptis disputatum est. Aduersus quem etiam extat huius beatissimi viri epistola, ad quendam Meginhardum Abbatem Gladebacensem edita, firmiter vndique veritatis assertionem subnixâ: qui quasi filius patrem scriptis consuluit super huius quæstionis diffinitione. Quam licet attexere sit longum, vtilitati tamen prospicientes legentium, non in congruum duximus præsentem inferere opusculo, vt ad notitiam translata posterorum, hinc eius cognita sinceritate fidei, caueant fideles aliquandò huiusmodi erroribus implicari. Est autem hic modus vel textus epistolæ:

EPISTOLA S. WVOLPHELMII DE SACRAMENTO EVCHARISTIAE, CONTRA ERRORES BERENGARII.

DE I gratia Vuolphelmus Abbas, coabbati Meginhardo salutem. Lac doctrinæ spiritualis, quod à me rogasti, de celo tibi fide & humilitate largius accumulasti: Fide, quoniam quod in me non est, credis in me posse Deum omnipotentem operari: Humilitate vero, quia deficientibus meritis & sapientia, caritatem & ordinis dignitatem non abhorres in in me venerari. O quam consequens est, vt dum nocet, quod inebriat, pro remedio desideres, quod debriat. Nocet autem quadam ebrietas heretis Berengarij, cuius ebrietatis periculum declinamus, & ad vbera vino meliora appropiemus. Et mox, vt eam assertionem iuuante Christo possumus destruere, quæ clausis ianuis eum ad discipulos post resurrectionem non intrasse, mirum adstruere, ex matris Ecclesie manans mammis, lactet nos euangelium Iohannis. Cum esset, inquit, sero die illo vna sabbatorum, & fores essent clausæ, vbi erant discipuli congregati, stetit Iesus in medio. Et paulo inferius: Post dies octo iterum erant discipuli eius intrus, & Thomas cum eis: & venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio. Ecce inter Berengarium, quod non intrauerit Dominus ianuis clausis: & inter Iohannem, quod intrauerit, cum sit controuersia, superat ille, cui, Scimus, inquit, quia verum est testimonium eius, omnis applaudit Ecclesia. Nam si gentilitas, dum libros claudit, his, quos recipi iudicat, applaudit: multo verius huic euangelio perhibet Ecclesia testimonium, pro quo, priusquam scriberetur, præmisit orationes & ieiunium. Notit igitur Berengarius hæc sibi sufficere, quibus, cum à Deo sint, non possit homo contradicere. Itaque deinceps ad id quoque, Domino iuuante, veniam, quod in Eucharistie sacramentum loquitur blasphemiam. Sed quia scriptura docet, stulto iuxta stultitiam suam non esse respondendum: repressis interim ipsis blasphemæ verbis, ad fontem eius præcurrendum, vt si Dominus dederit, nos eum obstruere, desinat inde sanies huius blasphemæ ad nos desuere. Est autem vena huius scaturiginis, quod non rectè sentit de sacramento Domini corporis & sanguinis: & dum ad adspiciendum in eis panem & vinum, oculos corporis habet, ad perspicendum in eisdem carnem & sanguinem, oculos mentis non adhibet. Nos autem vt visum acuiamus, & aciendo proficiamus, quo hæc intruemur, ad obrinendam semel acceptam huius veritatis traditionem nosmet hoc modo cobortemur: Si qui dixit, & facta sunt: & mandauit, & creata sunt omnia: si is, inquam, dixit de hoc pane, Hoc est corpus meum: & de vino, Hic est sanguis meus: necesse est omninõ sic esse.

Berengarij
dogma, vocat
heresim.
Cant. 1.

Iohan. 20.

Iohan. 21.

Prover. 26.

Origo erroris Berengarij.

Psal. 148.
Matth. 26.

Nam

Nam hæc sola mysteria non ab alijs sunt separata, que dicente Deo facta sunt, vel mandante creata. Est autem vnus atque idem Deus, primo mundum formans, deinde hoc sacramento suam imaginem reformans. Si enim alius faceret hominem, & alius redimeret: redimens, plus honoris sibi assumeret: atque ita & Deus per se redempturus erat, & homo non nisi per se redimi poterat: quia videlicet nil homini iurè redimendo proficeret, quicquid aliud quàm hominem induendo Deus perficeret: vt ex hoc liquido constet, quod vnus atque idem, Deus & homo, redemptor hominis exeret. Igitur omnino sic esse necesse est, quod, dicente Deo vel mandante, non esse non potest. Ecce noui & veteris testamenti nos hæc auctoritate probamus: quibus Berengarius tertium addit, quod non minus, quàm tertium de celo cecidisse Canonem, reprobamus. Eia ergo post duo testamenta, tertium hoc: & ideo tertium, quia ab eis alienatur: verbis ipsius auctoris ita loquitur: Si mures confecturatum corpus Christi comederint, non ideo Christus in eis, & ipsi in Christo manebunt, nec vitam æternam habebunt. O si nunc apud inferos tortor Horatii desideat, dum hostem Ecclesiæ hunc verbis his derideat:

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Horat. 2. de Arte.

Putauimus hunc inter montes exaltatum, magnum quid parturire, dum ecce mures in adiutorium eius conspiciamus eum de cavernis accire. Iam autem mediam hanc ironiam abrumpentes, contra Berengarium & pro nobis nosmet cohortemur, ita dicentes: Si corpus hoc, vnde agitur, ab Apostolis & ab omnibus electis comestum, qui soli sic illud comedunt, vt Christus in eis maneat, & ipsi in Christo: & non Iudas & omnes reprobi, ad quos post buccellam panis satanas intrat, & sit longè alia conglutinatio intrantis satanae & reproborum, quàm ea, que est Christi & electorum: (Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit) si, inquam, hoc corpus ita ab electis comestum & eis conglutinatum, illis quoque conglutinatis eidem, se sanum & incolume, viuum & integrum recipit ad patrem: multo magis à Iuda & reprobis omnibus, plus etiam à muribus & ab alijs mundi spurcitijs recolligitur in regnum suum sine sui diminutione vel contaminatione. Nam & sol hic invisibilis creatus, & non omnipotens, radios suos in cloacas & alias mundi sordes emissos, rursum retrahit ad se sine aliqua pollutione. Hoc autem corpus, post expletam more catholico communionem, sanum & incolume, viuum & integrum se recipit ad patrem. Sic enim testatur ecclesia Achaia B. Andream Apostolum dicere: Postquam omnis populus credentium agni carnes comederit & sanguinem biberit, agnus, qui sacrificatus est, integer perseverat & viuus: & cum verè sacrificatus sit, & verè carnes eius comesta sint à populo, & verè sanguis eius sit bibitus: tamen, vt dixi, & integer permanet, & immaculatus, & viuus. Igitur corpus hoc ab his, quibus ille participibus particeps est, se viuum & integrum & incolume recipiens, multo magis ab his colligit in regnum suum. Hoc interim charitati tuæ puto sufficere, dum videamus, si sit opus his aliquid adijcere. Veruntamen & quod dixi, & si quid diciturus sum, tuis orationibus & omnium pie de me sentientium commendo: quoniam etsi mortui sunt obrectatores Hieronymi, auctorem obrectationis huiusmodi viuere perpendo.

Taliter hic miles emeritis, armis iustitiæ, fide scilicet, spe & charitate munitus, perfidiam Berengarii, in acie Domini constitutus, suo loco expugnauit inuidiosissimus. Quod quanta fecerit deuotione, testantur, quas fundebat, orationes & lachrymæ, quatenus seducti respicerent, catholica fides intemerata consisteret, & à recto tramite nulla prauitate infecta deuiaret. His ita prælibatis, vertatur stylus ad describendum, quales pro bono ecclesiæ suæ, Cloteno videlicet nomine, pertulit labores, immò, si dici fas est, persecutiones. Quod qualiter ecclesiæ collatum fuerit & ablatum, paucis videtur intimandum: quoniam non pleniter aduertitur ratio, cuius ignoratur origo. Domina Richera, cuius genitores Bruuilerense à fundamentis extruxerunt cœnobium, fidei ac deuotionis illorum æmulatrix existens, terrenarum possessionum suarum ecclesias Dei fecit hæredes, vt regni cælestis ipsa compos effici mereretur & hæres. Tradidit itaque B. Petro in Colonia Comburg & Salevelt, cum vniuersis appendicijs suis: sancto verò Nicolao in Bruuilere villam, quæ dicitur Cloteno, cum omnibus redditibus suis. Quam traditionem, sub multarum probabiliū personarum testimonio factam, præiens dominus episcopus Anno sua auctoritate corroborauit, autorizauit, & vt per sæcula inconuulsa consisteret, violatores, raptores, perpetuo anathemate damnauit. Soluente verò domna Richera regina mortis debitum, dum deferretur tumulanda in Bruuilerensi cœnobio, vt ipsa viuens constituerat, (nam & locum sibi sepulture ibidem designauerat) iussu prædicti archiepiscopi Annonis corpus eius vi retinetur, & in ecclesia, quâ ipse in honorè beatæ Dei genitricis semper virginis Mariæ à fundamento erexerat, sepelitur. Quo facto, memoratum alodium Cloteno dictam.

In Passione S. Andree, quæ est Tomo 6.

Cœnobium Bruuilerense à quibus extructum.

S. Anno cōstruit ecclesiā S. Mariæ ad gradus dictam.

teno eidem contulit ecclesie, contradicentibus illis, quibus ardore iustitie hæc erat ad videndum violentia grauis. Ad eò tunc vir prudens & solertissimus prauorum fuerat consilij circumuentus, nec repente poterat animus ab incepto reuocari, quippe cuius nutu etiam tunc disponebantur negocia regni. His ita patris, imminente iam eius mortis articulo, graui cœpit anxari infirmitatis incommodo. Tunc vir beatus Vuolphelmus visendi eum gratia adiens, inter consolationis verba huius rei mentionem ingerens, monuit eum pia sollicitudine hoc piaculum expiare, hanc iniustitiam eliminare, addens, nisi emendatione mutasset commissum, perniciosum eius animæ imminere periculum. Cuius ille, vt erat vir mentis ingenue, benignè suscepta admonitione, sciens eum virum iustum & sanctum, humiliter eius se commendat orationi, spondens in proximo aut idem bonum redditurum, aut aliud reciproca vicissitudine pro eodem restitutum. His exhilaratus promissionibus, gaudens remeat ad propria Domini seruus. Sed prohi dolor secus, quàm promiserat, accidit. nam immatura morte præuentus obiit, & cum vita in medio, quod promiserat, imperfectum dereliquit. Igitur quæ a maioribus nostris, coæuis videlicet vel discipulis beatissimi viri, comperimus, fideliter stylo percurrente digessimus: nunc quæ nostris sunt acta temporibus, & ipsi vidimus, in gestorum illius ordinem referamus.

Hildolphus
succedit S.
Annoni.

Post excessum itaque venerabilis archiepiscopi Annonis, domnus Hildolphus non absque Coloniensium iniuria præsulatus obtinuit insignia: qui super hac eadem re sepius est conuentus à venerabili patre. Qui præmonitus à prædicti loci congregatione, respondit se nulla ratione id sanctæ Dei genitrici adimere, quod tanti meriti vir pro sua contulerit deuotione. Tunc vir Domini apud archiepiscopum minimè se cernens proficere, per suos legatos regiam magnificentiam studuit adire, omnemque gesta rei ordinem proclamare. Tunc quartus Henricus rex, postmodum Romanorum Augustus, qui illo tempore regni monarchiam strenuè gubernabat, huius rei comperta proclamatione, spondet se omnimodo dis affuturum iuuamine: factum quidem grauitè ferre, nunquàm verò, quò ad viueret, permissurum stabile. Animaduertens etiã famam bonitatis domni archiepiscopi Annonis hac præuaricatione legum vel iustitiæ non mediocriter posse obfufcari, memor veteris amicitie viri, (ab illo quippe educatus vel nutritus fuerat) mandat domno Hildolpho, eius successori, Cloteno celerius restitui cœnobio Bruuilerensi. At illo nil certi ad hæc respondente, sed potiùs de die in diem differendo tempus redimente, non ex voto consulti, sed spe frustrati, redièrè legati. Tunc vir Domini, omni humano deslitutus consilio, quid ageret, quò se verteret, dubius fluctuabat: sed ab eo sibi opem vel consilium flagitat, qui solus nouit in periculis & necessitatibus subuenire.

Tunc eius incidit animo, nil præstantius, nil consultius fore, quàm pontificem sedis Apostolicæ super hac re interpellare. Qua inspiratione animæ quior factus, destinat velociter legatos ad Apostolicum, tunc fortè consistentem in confinibus Alpium. Qui vbi coram Senatùs primoribus & Romanæ Ecclesie iudicibus ad liquidum verbis Papæ exposuère singula, quæ ab archiepiscopo Annone de Cloteno sæpius memorato gesta fuère, omnium mentes & corda stupor apprehendit cum admiratione non modica. Tunc domnus Papa Hildebrandus, qui & Gregorius, ex autoritate beati Petri Apostoli per epistolas suas denunciat domno Hildolpho, eius successori, nè sub specie pietatis, defensor existens impietatis, Cloteno, Bruuilerensi ecclesie violenter ablatum, diutiùs patiatur irreuocatum. Non eget, inquiens, ò fili, Deus offerri quicquam ex iniustitia sibi: quia, vt legimus, sic ei sunt victimæ ex rapina, quomodo si mactet quis filium in patris presentia. Patratorem quidem multorum bonorum agnouimus fratrem nostrum Annonem archiepiscopum: sed tamen in hac parte minimè defendendus est non errasse, dum quod beato Nicolao præripuit, sanctæ genitrici Dei gratum holocaustum æstimauit, dicente Domino per prophetam: Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocaustum. Nec fas est à fidelibus credi, matrem discrepare à voluntate filij: dum id prorsus constet vtrisque proprium atque commune, eadem velle & eadem nolle. At tu nè defendendo iniustitiam videaris offendere Deum, tolle de medio, quod, aliàs licet bonus, hinc malè consultus commisit episcopus Anno, nè & illius detrimentum sit coronæ, & tibi occasio culpæ.

Huiusmodi paternis admonitionibus à sedis Apostolicæ autoritate susceptis, prædicti pontificis Hildolphi magis in furorem versus est animus, quàm ad iustitiam vel

Gregorius
VII. scribit
Hildolpho
episcopo.

Ela. 61.

miseri cordiam prouocatus. Denique conuocat ecclesie Colonienſis primores, ſe dif-
famatum, accuſatum per virum Dei conquerens apud Apoſtolicum. Tunc vir miſſi-
mus, his humiliter renitens obiectionibus: Proferatur, inquit, *o domine in medium*,
ſi placet, accuſationis teſtimonium: ſi nequeo me excuſare, de quibus criminor à te, tunc
demum digne conuincar offenſam meruiſſe. Episcopus itaque domini Apoſtolicæ epi-
ſtolam tenens præ manibus, legendam tradit in publico, æſtimans per eius relationem
cunctos in ſerui Dei armari contradictionem. Qua recitata, plures aſſenſere, nil dignum
actum offenſione. Quidam verò Bezelinus, domus B. Petri apoſtoli cuſtos, cum alijs, quibus e-
rat animus re potius perturbare, quàm ex æquo determinare: cum aliud non inueniret quod
obtenderet, non abſque ſuo conſultu Papam ſuper hac re aſſeruit licuiſſe expetere. Dum facili
reſponſione hæc Domini famulus obiectionem quiuiſſet reſellere, episcopi magis furentis
odio, quàm iuſto iudicio, iniuriatur, calumniatur: conuicijs quoque & contumelijs,
ſectis, quàm pati dignum fuerat tantæ reuerentiæ virum, atrectato, poſtremo etiam ter-
ribilibus ſacramentis paſtoralis curæ baculum adempturum minatur. Tunc vir beatus
in iniurijs patientiſſimus, virtute conſtantiæ roboratus, timore nudus, aduerſariorum
conatibus reſpondit intrepidus. Neſciebat quippe mens iuſti pauere, quæ nulla torque-
batur conſcientia culpæ. Diuina nos comitante clementia, non hic hodiè præiudicium
veremur incurrere, puram gerens conſcientiam, totius proſus criminationis inno-
xiam. Hic fermo videtur completus, vbi dicitur, vt leo, conſidere iuſtus.

Conſtantia
ſancti viri.
Prou. 28.

Dum hæc & his ſimilia vir Deo plenus efficaciffimè loqueretur, oris gratiam men-
tisque conſtantiam omnes æmuli mirabantur, & veluti nox quædam & tenebræ men-
tibus eorum inſuſæ: quid agerent, quò ſe verterent, dubitantabant, dolentes ſe caſſo
conſumptos labore, non inuenientes, qua parte eum caperent in opere & ſermone.
In his perturbationum anguſtiarumque preſſuris ex primoribus præcipuè fauebant
beato viro Bertulphus, vir probus, eccleſiæ beati Andree Apoſtoli Præpoſitus, & qui-
dam VVigmannus de Heuersbach, vir militaris & nobilis, ſed & eloquentia inſignis.
Hi duo medium habentes eum, vt olim cælitus directi Machabæum, pro deſenſione
iuſtitie non ſunt reueriti iniuſtitiam oppugnare, adeò vt nec minis, nec terroribus
concuti, nec à propoſito aliquo poſſent munere frangi. Inſtabant igitur viriliter ex A-
poſtolica authoritate, precantes iudicium eccleſiæ Bruuilerenſi fieri iuxta manda-
tum & legationem Apoſtolicæ. Quorum vocibus & inſtantia non mediocriter exacer-
batus episcopus, cum graui indignatione inquit: Habetote vobis Cloteno: meum e-
rit, tam & iniuriam meam vindicare, quàm & vtiliora pro Cloteno data recipere. Ita-
que raptum ex ore eius verbum, & cum velocitate dirigitur legati, idem bonum ven-
dicaturi.

Qui eum de-
fenderint.
2. Mac. 10.

His ita patrat, iubet episcopus virum Domini apud Nuſſiam caſtrum ſibi occurre-
re, ea omnimodis intentione, vt nullo eius obſiſtente adiutore vel deſenfore, facilius
eum valeret pro voto deponere. Sed non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt con-
ſilium contra Dominum. Quandiù verò iſta incubuit aduerſitas, tandiù fratrum non
deſtitit votiuæ charitas, ſeptem pſalmorum & litanie ſupplicatione Dominum inceſ-
ſanter exorare, vt de mœrore gaudium, de tribulatione lætitiæ concederet inuenire.
Vir itaque Domini ſciens turam deſenſionem conſtare non poſſe per hominem, Pſal-
miſta dicente: Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in principibus: de adiuto-
rio Domini conſiſſus, hilaris & gaudens iter aggreditur, quò fuerat imperatus. Perue-
niens igitur ad locum, non modica inopum collecta multitudine, per opera pietatis &
miſericordiæ ſe Deo cupit attentius cõmendare. Cumque in ſolario cuiuſdam domus
reſediſſent, & vir Domini, cum ſuis neceſſaria miniſtrans, ſolicitus circuiret, ex impro-
uiſo ſolarium corruit, totaque illa multitudo cum viro Dei in cellarium ſubterraneum
cadendo deuenit. Quos eueſtigio pars non minima domus ſubſequeſ oppreſſit: ſed
ex Dei prouidentia, ſerui ſui meritis, nulli læſionem intulit. Itaque exciti ciues tanti ſo-
nitus fragore, ocyus aduolant vndique, & non ſine grandi admiratione ſoſpites extra-
hant, quos iam iamque periſſe crediderant. Quidam verò præ cæteris lapſus oppreſſus,
que periculoſius, dum iam acſi mortuus deſeretur ab omnibus, educus nulla reperi-
tur parte corporis læſus. Sed & pincerna hominis Dei, Godecho nomine, ipſa hora bi-
na vaſa teſtea vino repleta præ manibus tenens, cum ruentibus pariter ruit: ſed, mirum
diſtu, nec ſui, vel vaſorum, vel vini pertulit effuſionem. Quod factum mirabile idcirco
diuinæ clementiæ placuit demonſtrare, vt panderetur mortalibus, quanti apud ſe me-
riti vir ſanctus iſte fuerit. At verò episcopus, qui eò illum aduenire compulerat, di-
uini

Prou. 21.

Pſal. 117.

Magnus
miraculū.

Miraculo.

uinitus, vt creditur, refrenatus, in nullo tunc ei valuit esse contrarius. Egit quippe hoc miro modo circa famulum suum diuina prouiso, ne mortalis hominis premeretur iudicio, quem tanto magnificare disposuit prodigio. Hinc non sopitum, sed acrius accensum est predicti episcopi furoris incendium. Nam quanuis tunc eum suerit abire, rursus tamen Coloniam statuto die ad se iuberet redire. Interea fratribus, vt supra meminimus, pro eo sollicitis in vigilijs & orationibus, adest vir Domini improuisus, Quis, quæso, fluctus eloquentiæ, quæ lingua potest euoluere gaudium tunc factum in commune? Gloriabatur quippe non immerito humilitas gregis ex præsentia sui pastoris, quem Dominus glorificauerat admirandæ protestatione virtutis.

visio Hartmanni Abbatiss Tuiticnsis.

Ea tempestate quidam Hartmannus, Abbas Tuiticnsis, dum nocte quadam somno indulisset, tale vidit somnium, præfagum vtique futurorum. Vidit igitur per visum, videri quendam formam egregiam, vultu reuerendum, episcopalis infulis decenter ornatum, à Bruuilerensi ecclesia procedentem, & iter Coloniam dirigentem. Quem præcedentem, beatum Vuolphelmum Abbatem cum fratrū caterua cernit euestigio subsequentem, septem psalmos cum litanij sæpius modulatis vocibus iterantes. At vbi ad fores peruentum est cubiculi episcopi quiescentis, fores obseratæ, virga præcedentis impulsæ, dictu velocius sunt apertæ. Quibus taliter intromissis, dux præuius stratum adiens recubantis, cum graui requirit animaduersione, cur tanta contra se temerarius præsumpsisset exercere. Expleto sermone, virga, quam manu gestabat, ad vltionem iniuriæ grauius illum percussit in vertice. Itaque somno excitus Abbas præ pauore, virum Domini certum reddit ex diuina protectione & beati Nicolai consolatione. Nec fallum prorsus somnium extitit vel inane, dum, quod fratres in psalmis & litanij constitit egisse, hoc illi Dominus per visum dignatus sit reuelare. Adhibet etiam certam fidem visioni exhibitio operis. Nam vno eodemque momento, vt hic illum vidit percuti, sensit episcopus morbo grauari. Tali ergo modo diuinitus relisa, nisi frustrata illius ad uersatrix intentio est. Morbo quippe inualescente, post dies paucos obiit, & cathedræ præfatus Segninus vir pius obtinuit. De his ita meminisse sufficiat: nunc se ad gestorum eius sequentia describenda articulus vertat.

Segninus, defuncto Hildolpho fit Coloniensis episcopus.

Psal. 25.

Hic itaque Domini famulus, quæ retrò sunt oblitus, in anteriora se extendens totis viribus, exemplo Dauid prophætæ, dicentis: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ: domum Dei aggressus est adornare omni decoris varietate. Quod quia deuotissima mente concepit, mirifico effectu consummauit. Denique, vt breuiter cuncta perstringam, eius instantia vel tempore, in varios ornatus picturæ vel fabricæ, seu etiã musici operis decore, intus & extra se status extulit Bruuilerensis ecclesiæ. Textum præterea cuiusque operis versibus expressit egregijs, vt liquidò pateret inquirenti totius plentitudo materiei. Operis præcipuum est, illud etiam non reticere, quod singulis annis vir Domini, noui ac veteris testamenti paginas ex integro faciebat legendo reuolui: quatuor verò Euangeliorum libros, quoniam non eo loco vel ordine, quo reliquos, competeat expleri, statuit quatuor temporibus recurrentibus anni in quatuor plagis claustrum singulos à singulis diaconibus recitari. Quod cuius fecerit vtilitatis intuitu vel deuotionis affectu, ex subiectis eius, super vtrunque testamentum compositis, liquet versibus. In quibus singulis annis vtriusque explendis non parui pendendam annectit causam vtilitatis, plurima etiam necessaria tangens, nunc personas subito decenter immutans, nunc electorum per verbera salutem denuncians, nunc scripturarum suauem gustum commendans, postremo geminam in Christo naturam generis humani medicinam declarans. Hæc idcirco prælibauimus, vt cum ad talia ventum fuerit loca, intrepidus lector percurrere possit, quod se iam didicisse meminert.

Carmina S. Vuolphelmi.

L Atè diffusus sic Ecclesiasticus vsus
Se testamentis exercet in omnipotentis,
Vt legat hæc ambo, sed & omni compleat anno,
Sicut in hebdomada psalmorum clauditur oda.
Ast hinc psallendi cum stet status, indè legendi,
Lectio quò proffit, nunquam præfatio desit,
Qua clauis limen patet ad quodcunque volumen:
Pandat vt admisso quod clamet abyssus abyssus.
Admitti verò dedit eius gratia Clero,
Qui populis ipso parat hinc documenta ministro.

Sed

Sed cunctis æquè non detegit intima quæque,
 Quis tamen interea non abnuat interiora.
 Angelus hinc ensem suspendit percutientem,
 Altius inflictus non * dedit fulminis ictus,
 Non ignis torrens, non vultus dæmonis horrens.
 Captiuus diræ discedunt sensibus iræ.
 Vasta lues morbi, quæ sæpè superuenit orbi,
 Aut non accedit, citiusve precando recedit.
 Exceptos natos quòd vult pater esse paratos,
 Verberibus tangi, pœnisque fugacibus angi,
 Quis absterrendi nocuo sunt fœdere mundi.
 Sed non donorum Deus vsùm subtrahit horum,
 Quis patrem sese per verbera comprobat esse.
 Si sit eis ritus legaliter hic stabilitus,
 Vt sic fallatur, ceu diximus, atque legatur,
 Vtilitas extrà patet hæc, latet altior intrà.
 Huc introductus gustabit munera fructus,
 Cui donat mentem Dominus gustare scientem
 Fructus maioris, quàm pandat lingua, saporis.
 Sed nec erit, gustum qui scriptis exprimat istum:
 Gustans ipse magis scit, quàm sit gratia suavis,
 Quam scripturarum conseruat cella sacrarum,
 Et quæ diffundi se vult per climata mundi:
 Quò genus humanum sit in hoc medicamine sanum,
 Quod naturarum peragit compago duarum:
 Dum Deus indè pater parit, hinc parit innuba mater:
 Nil cælis illinc, nil terris charius est hinc.
 Qua specie bina componitur hæc medicina:
 Christus patre satus, Deus: ast homo, virgine natus.
 Qui cum patre Deus, sed & almo pneumate, verus,
 Ad nos indultis pandat pia viscera culpis,
 Secla per examèn dum iustè discutit, Amen.

for. x. ladiit

Hos versiculos beati viri idèò huic operi inserendos vtile duxi, vt quomodo simpli-
 ciores planè currentis prosæ delectantur pastu, ita perfectiores enucleatius spirituali-
 ter dicta indagantes, eorum spirituali gustu pariter reficiantur & fructu. Sæpius autem
 in conuentu fratrum de salute disputans & suadens animarum, inter multimodas vir-
 tutum propositiones hoc modo plerunquè eleemosynarum vel hospitalitatis com-
 mendabat gratiam: Oportet, inquit, vt scriptum est, & testimonium habere bonum ab
 his, qui foris sunt: & hospitalitatem non obliuisci, dum & quosdam placuisse legamus,
 angelis etiam hospitio receptis. Vndè magnoperè vos fratres pauperum vel hospitum
 susceptioni curam impendere admonéo, quia profectò quicquid illis fidei deuotione
 confertur, Christo nimirum, qui se in paupere suscipi, in hospite colligi vult, impendi-
 tur. Ideoque maximè necessariam hospitalitatis vel eleemosynarum intuli gratiam,
 quia nec locum propagari perpendo vel inhabitantes, nisi per eleemosynas & assiduas
 preces. Verùm, charissimi, dum alicuius in vobis boni scintillam videritis ignescere, nè
 vestris, quæso, meritis velitis adscribere: quoniam, vt scriptum est, Neque volentis, neque
 currentis, sed Dei est miserentis. Omnipotens quippe Deus adspirando nos præuenit,
 vt bona velimus: & adiuuando subsequitur, vt possimus. Inanis enim aliter esset cona-
 tus noster, nisi diuina cooperaretur & virtus. Taliter autem gratia præcurrente, & bona
 voluntate subsequente, quod conditoris est doni, nostri fit meriti. His & huiusmodi
 exhortationibus corda fratrum irrigans frequentius, ad sectandam prouocabat pieta-
 tem. Lucrandis autem sedulus inuigilans animabus, satagebat nil promere verbis, quod
 non roboraret exemplis, nè vitæ munditia prorsus discreparet à lingua. Hoc ordine ni-
 mirum hypocritarum declinabat confortium, qui verba quidem sanctorum habent,
 sed vitam non habent: & quos sermonibus generant, non fouent exemplis: et quos ver-
 bis ædificant, moribus & vita destruant. Nanq; vir beatus non solum lingua sua suasit,
 sed & exemplis, moribus & vita subiectis ostendit, quæcunque fidelibus suis omnipo-
 tens Deus obseruanda mandauit.

Præconia
hospitali-
tatis & be-
nignitatis
in paupe-
res.
1. Tim. 3.
Heb. 13.

Matt. 25.

Rom. 9.

Pauperum verò illi semper fuerat maxima cura. Vnde dispensatione prouida xenodochio superaddidit decimas atque vineta, vt absque pecunia victus eis præberentur necessaria. Iugiter illi aduersus vitia pugna: quia mens ad virtutes erecta, non erat procliuis ad vitia. Radicem omnium malorum cupiditatem vel auaritiam ad eò perhorrebat, vt præter communem simplicemque victum, nil sibi prorsus quod speciale foret, assumeret. Pietatis affectu potius amari, quam timeri, satagebat. Vnde iactantiam & elationem proculdubio respuebat. Nulli verò detrahere, nullum volens odire, ex tinctis facibus iræ vel inuidiæ, elegit omnes fraterna dilectione diligere. Semper hilaris, semper lætus, præferens hilaritate vultus, quam syncerus & purus erga Deum & homines eius esset effectus. Quanquam verò iugi esset contemplatione suspensus, erat tamè singulis compassione proximus, mente minimè descedens à contemplatione, dum pietas feruere in opere. Sic nimirum in similitudine cælestium animalium, antè & retrò oculatus, vtrarumque virtutum fuerat charitate deuinctus: vt dum cuilibet earum videretur intentus, proprietate tamen non careret alterius.

Aktioni & cōtemplationi, vt fuerit de dicitus. Apoc. 4.

Taliter se agebat, qui Deo nil charius possidens præferbat, ex omni cordis & animi affectu diligens Deum, omnem verò Christianum tanquam seipsum: seruans in simplicitate innocentiam, in charitate concordiam, in humilitate modestiam, in disciplinæ feruore censuram. Erga bene agentes apparere prælatus noluit, sed vt corqualis & socius: aduersus verò vitia delinquentium, promotionis suæ exercebat priuilegium.

Quis autem verbis valeat exprimere, quanta discretione omnia iudicia sua studuerit temperare, quantave iustitia moderari? Dum etenim pro quouis delicto alicui foret inferenda correctio, primitus in se descendens, iuxta illud Apostoli, Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, nè & tu tenteris: tanquam proprii reatus delictum desiebat alterius. Irà nimirum mens Deo deuoti pectoris, omni se excoluit genere pietatis, satagens gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, vir planè mitis & iustus, sic omnibus omnia factus. Quo enim dolente non condoluit? Quis ad illius adspèctum mœrorem non mutauit in gaudium? Quis ira inflammatus, illius sermone non est mitigatus? Quis iniqua cogitatione pulsatus, non illo est medente curatus? Quis consolari petijt, & consolationem non inuenit? Quis vim verborum, quis efficaciam exprimat sermonum? Quis pietatem euoluere, quis charitatem valeat enarrare? In qua ad eò radicatus fuerat & fundatus, vt licèt nullius expers esset virtutis, huius tamen cultor existeret specialis. Non segniter etiam animo retinens, quòd quanto subiectis prælatus, tanto curis maioribus esset occupatus: studebat omnimodis Deo per contemplationem placere, exteriorum curas per idoneas quasque personas solenniter administrare.

Erga corrigendos vt se gesserit. Gal. 6.

Taliter ex voto liberius vacans Domino, vtrouique prouidus gregi prospexit: intus propria vigilantia, exterius congrua prouidentia. At quoniam fuerat miræ mansuetudinis & discretionis, sciens, quòd districtio si modum excedit, fauitiam gignit: & nimia pietas dissolutionem disciplinæ parturit: tanta inter vtrunq; vfus est discretione, vt nec indiscreta districtio subditis, recusandi laboris fieret occasio: nec nimia pietatis exhibitio, disciplinæ foret immoderata remissio. Ità nempe exemplo sanctorum patrum gressus suarum instituit actionum, vt nullatenus extrà limitè iustitiæ propriam sineret effluere actionem. Hinc profectò felicem ac iure beatū talem dixerim virum, qui & Ecclesiasticæ disciplinæ vigorem fortiter tenuit, & tamè matrem virtutum discretionem nunquam deseruit.

Catalogus virtutum sancti viri. Job 29. Job 31.

Cuius vt mores vel actus summam perstringam, fuit vita laudabilis, verbo discretus & utilis, consilio prouidus, moribus ornatus, affabilitate mellifluus, misericors & benignus, pronus ad veniam, tardus ad iram. Per pietatis affectū, omnium condescendens necessitatibus miserorum: iuxta beatum Iob, pater erat pauperum, mœrentium consolator, pupillorum adiutor: non despexit inopem, nec dimisit absque operimento pauperem: alios refouens verbo consolationis, alios ope releuans pietatis. Ab infantia Deum timere didicit. Ex vtero enim secum egressa miseratio, creuit. Arca cordis iugiter referra bona voluntate, nunquam vacua manus extitit munere. Pauperum sibi apud Deum hinc conciliabat patrocina, faciens sibi amicos de iniquo Mammona, qui cum quandoque reciperent in æterna tabernacula. Ne autem mundum plus iusto videretur diligere, mundo solummodò vsus est ad necessitatem, non ad superfluum delectationem. Noxias quippe ab animo excludens delectationes, Apostolicas amulabatur

Luc. 16.

1. Cor. 9.

labatur traditiones, corpus videlicet castigare & in seruitutem redigere, vt extenuatum caelestibus disciplinis, vas aptum fieret sanctificationis. Nouerat enim animū non posse legitimo imperio perfrui, nisi carnis morus penitus essent subiugati. Hoc denique ritu sacrificij in sui cordis penetralibus hostiam viuam, sanctam, Deoq; placentem se exhibuit, dum singulis diebus, cum sacrosanctis corporis & sanguinis Christi mysterijs, per compunctionis gratiam sese in holocaustum mastrauit.

Extiterat huic beatissimo viro frater germanus, Frumoldus nomine, sorores sancti moniales duæ, quarum vna Osvuenda nomine, miræ simpliciter & innocentia fuit foemina: altera verò Berta nuncupata, literarum plurimum emicuit scientia. Hæc vitam beatæ Adelheidis, primæ Vilecensis Abbatissæ, eleganti satis admodum stylo conscripsit, & plurimum religionis vel scientiæ suæ fructum in eodem loco dereliquit. De cuius prædicta sorore, domna videlicet Osvuenda, nostris temporibus factum liber referre miraculum, omni sanè laude, memoria, & veneratione dignissimum. Quidam frater ex cœnobio Bruuilerensi, Vdo nomine, adeo pessima laborabat infirmitate, vt omnes cogerentur de eius desperare salute. Denique toto miserabiliter intumescente corpore, omnium membrorum amissa sanitate, trunco potius, quàm humano corpori, videbatur similis. Quodque maximè mortis indicium solet existere, nullum remedium illi adhibitum valuit proficere, volente, vt credimus, Domino demonstrare, quòd quanto grauior morbus, tanto potentior omnipotens credendus est medicus. Cumque de solis eius ageretur exequijs, lento sopore corripitur, videtque per somnium domnam Osvuendam, iam immortalitatis luce potitam, sibi assistere, compatiensque affectu manu totum corpus permulcendo, vim doloris lenire. Indè oratorium, iacentis lecto contiguum, ingressa, tertio flexis genibus adorauit, sicque super ægrotum signum sanctæ Crucis exprimens, disparuit. Illic virtus diuina est subsecuta. nam post paucos dies conualuit, integra sospitate recepta. Vndè nec dubium extitit, illo visa pandente, ipsius suffragantibus meritis, erutum illum de confinio mortis. Fuerat autem tam immanissimus languor, vt à planta pedum vsque ad verticem in eo non esset sanitas: sed tota corporis cute subtracta, ac si veteri homine exutus, recenti corio cum salute est superindutus.

Eius frater
Frumoldus:
Sorores,
Osvuenda
& Berta.

Miraculum
Osvuendæ.

At verò prædictus beati Vuolphelmi germanus, domnus videlicet Frumoldus, armis terrenæ militiæ exutus, se illis implicari recusauit vltèrius, vt Deo seruire posset expeditius. Studium itaque peregrinationis arripiens, nè exul cælestis fieret patriæ, omni reliquo vitæ suæ tempore longè lateque, ad promerenda sanctorum patrocinia, se studuit exiliare, vno tantum contentus seruulo comite: cui tamen versa vice, vt alter Martinus, hic sæpius consueuit ministrare. Quod genus diuinæ propitiacionis illo pedibus iugiter exequente nudis, adeo sæpius vidimus eum liuentes plantas habere, vt nulla ratione calceamenta valeret admittere. Erat etiam ei solennis consuetudo, quandiu ad diuinum in ecclesia assistebat officium, omnimodis alicuius vitare colloquium: sed stans, vel humi prostratus orans, tanta lachrymarum potiebatur vbertate, vt velut imbre perfusum, madidum reliquerit pauimentum. Hanc compunctionis gratiam per diuinam possidens clementiam, custodem in se reliquarum deputauit esse virtutum: quia nullum penitus ei dominari nouit delictum, cuius mens sedulo compungitur ad lamentum. Quis hunc fidelissimum Domini dubitauerit seruum, cuius executio mandatorum, tam euidentis meritis illius præbet testimonium? Quauis etenim in pace præsentis vitæ consummauerit cursum, expleuit tamen martyrium, satagens crucifixum habere mundum, dum carnem suam cum vitijs & concupiscentijs crucifixit, & Dominum fideliter sequens, mundo peregrinus extitit. Hic cœtibus iustorum, vt confidimus, coniunctus, in ecclesia propriæ possessionis quiescit sepultus. Hæc pauca prolata sufficiant ad sanctitatis testimonium beatissimi patris Vuolphelmi & Frumoldi germanorum.

Frumoldi
perpetua
peregrina-
tione nudis
pedibus.

Erat tunc temporis vir quidam genere nobilis, sed moribus nobilior, Burchardus nomine, præfectoriæ dignitatis, sed & præpotens armis, qui germanus extitit illustrissimi viri Emehardi Vuirceburgensis episcopi. Hic euangelij non surdus auditor, si vis perfectus esse, vade: vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, sequere me: relicto omnibus, quæ temporaliter videbatur possidere, Kanerberch, castellum suæ munitionis, Domino consecrari fecit locum orationis. Taliter cum diues esse posset in mundo, pauper elegit esse cum Christo: plebeio habitu amictus, sanctorum perlustrabat loca, seruorum Dei solerter requirens alloquia. Vndè & ad notitiam famuli

Burchardus
vir nobilis.
Matth. 19.

Dei Vuolphelmi deductus, maximæ ab eo loco venerationis est habitus : & vt quondam animæ David colligata est anima Ionathæ, sic amor Dei confœderauit vtroque. Ex hac itaque mutuæ charitatis affectione, frequenter cum solitus inuifere, dulcissimos gaudebat verbi diuini fauos ex ore eius percipere. Mirabatur autem supra modum tantam illi cælitus concessam diuini affluentiam verbi, vt quomodò ex supercrefcente fluuio riuus, ita ex illius mellito gutture manaret sermo diuinus. Sed quid mirum, quòd semper animus fixus in cælestibus, de diuinis tractare valebat subtilius ? Vt ergo rei ordinem prosequamur, volens Dominus pio reuelare discipulo, quanta perfectio lateret in magistro, talis ei nocturno silentio diuinitus declaratur visio. Vidit igitur illum, quem tremat tartarus, colit abyssus, cælorum adorat exercitus, in quem desiderant prospicere ordines dignitatis angelicæ : hunc, inquam, vidit balneo impositum, manibus & officio beatissimi Vuolphelmi reuerenter foueri, abluui & detergi : vbi etiam circumstantes duodecim apostoli, adminiculum ferre videbantur ministranti. Ille igitur vir præclarissimus cælitus sibi ostensam visionem per quandam, Meginhardum nomine, monachum, fratrem sibi satis familiarem, ad viri Dei properauit transferre notitiam. Qui sagaci animo vim somnij discutens, cœpit diligenter inuestigare, quid visio hæc videretur portendere. Intellexit itaque patenter, se commoneri vigilanter boni seruare tenorem propositi, Christo in suis omnimodis membris ministrari, iuxta ipsius dicentis vocem : Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Gaudebat autem vir Deo amabilis, summo electorum capiti se operibus placuisse pietatis : sed seriem actibus exequi cupiens visionis, vice Domini balneum preparatur egenti, in cuius singula peraguntur obsequio, quæ visionis poposcerat ordo. Quibus ritè completis, toto corpore mundus & sanus egressus, ex integro nouis est vestibus ornatus. A quo tempore tantam gratiam meruit obtinere, vt mirabilem quoquæ patrator operum mereretur existere.

Ipsò nanque tempore fuit quadam mulier in territorio Bruyuilerensi, Golda nomine, quæ vtrorunq; luminum cecitatem se doluit incurrisse. Cumq; omnium illuminatori placuisset per famuli sui merita illi subuenire, sub nocturno silentio tali perfuitur visione: Videbatur illi leuiter dormienti, viro Dei Vuolphelmo, Missarum solennia celebranti, assistere, & post expletionem manuum eius ablutione oculos suos diluere, extersosq; simbrijs vestimentorum eius, diu opatum lumen recepisse. Quam visionem ad nos perlatam, famulo Dei, ad diuina mysteria properanti, humiliter suggestimus, & vt pauperculæ mulieri compateretur, exorauimus. Qui non assensit, hoc sui non esse referens meriti, & somnijs, sæpè fallentibus, fidem non leuiter adhibendam : sed si est, inquit, hæc visio ex se, secundò acteriò Dominus eam dignetur reuelare.

Itaque corde contrito & humiliato in ieiunijs & orationibus eo constituto, eadem visio, quæ mulieri primò, apparuit secundò ac tertiò. Quid plura ? Tandem vir Domini nostra victus est instantia, & secretò admittitur illa, ante fores ecclesiæ iussa consistere : quia non ei vsus fuerat facilè, nisi certa ex causa, frequentiam mulierum admittere. Itaque ritè peractis Missarum solennijs, vt docuit visio, abluit, extersit, mox clarè videns remeauit. Tunc vir sanctus, nolens virtute facti huius humanis fauoribus attolli, memor Dominicæ præceptionis, iubentis discipulis, nè quoadusquè tempus compleretur resurrectionis, ordinem cui libet panderent visionis : interdixit summopere nobis, id illo in vita superstitè nulla ratione prodere, nulla necessitate detegere.

Vir itaque Domini, de die in diem virtutum exuberans copia, indefinenter ad vitæ cælestis suspirabat gaudia, quæ iam promeruisse gaudet felix eius spiritus in Domini sui præsentia. Nam quandiu in corpore vixit, mundum corpore, non mente, inhabitauit : ibi magis habere fixum appetens animum, vbi gaudium nouerat sine fine mansurum. Vndè & meritò dicere valebat cum Apostolo: Nostra conuersatio in cælis est. Et illud : Non habemus hîc manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Cælestis ergò patriæ incessabili flagranti amore, inter alia atque alia virtutum exercitia, tanta ei erat orationis instantia, vt quanquam omnibus floreret virtutibus, hanc tamen possidere videretur principalius. Ex cuius assiduitate hæc etiã ei inoleuit deuotio, vt singulis annis, dum more sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ ieiunium obseruaretur Quadragesimale, non solùm circuniacentia, sed & Agrippinæ Colonia vbiq; sanctorum orando inuiferet loca. At quoniam huius rei nunc incidit mentio, libet referre grande periculum,

1. Reg. 18.

Visio Barthardi.

Matth. 25.

Pauperi balneum adhibet S. Vuolphelmus.

Visio cæca cuiusdam.

Sancti viri modestia.

Cæca lumen recipit.

Matth. 17.

Phil. 3.

Heb. 13.

Preces assidue.

lum, immò miraculum, quod nobis contigit redeuntibus Coloniam è Tuitio. Beati & gloriosi confessoris Hereberti sepulcrum oratum petiueramus : redituri, puppim ascendimus : soluta litore, admodum prosperè nauigabamus. Intraursum nos vnda iam longius rapuerat, dum ecce repente intolerabili exorta tempestate, rupta quies Rheni ab imis sedibus perturbatur : vndaque in se redundantes, ad instar prominentium rupium, capitibus imminere videbantur in nauì residentium. Sicque nauis huc illucque vagis dilabatur vndis, & nunc summo in fluctu pendens, nunc vnda dehiscens terram inter fluctus aperit, turbatisque nautis præ pauore mortis, sonus hæsit in gutture vocis. Tanto nobis vallatis periculo, virum Domini, in posteriori nauis parte residentem, & suo more, nescio quid secreti, meditantem, & eorum, quæ nobis euenerant, prorsus ignarum, adi, & mortem omnimodis imminere nunciaui. Qui protinus ad orationum conuolans nota præsidia, sanctorum deuotissimè implorat suffragia, litaniarum supplicatione imposta. Dehinc cum crebra sanctæ Crucis obiectione, Saluator mundi salua nos, cœpit canere : qui per crucem, inquit, & sanguinem redemisti nos, auxiliare. Hortatur dehinc, resumptis viribus constanter remigare viros, nullo metu mortis concuti, nullum ex eis asserens periturum prouidentia Dei. Hac exhortatione animati, & quoniam res pro anima fuerat illis, dum fortiter ad litus tendunt, viriliter æquora scindunt. Intercæ miserabilis clamor vtriusque sexus super litus consistentium attollitur in caelum, periculum nostrum eminentis intuentium. Quid multis morer? Inter confinia positi mortis & vitæ, tandem perlabimur ad locum, vbi multitudo nauium latius Rheni occupauerat sinum. Quas attingentes, & ex altera in alteram transmigrantes, iuxta viri Dei vocem, præter spem euasimus omnes. Veruntamen nè dubitaretur vilo modo, illius nos saluatos merito, concitè id rabies Rheni fluminis diuino declarauit indicio. Denique vt ille beatus pedem extra puppim extulit, paulò antè diuinitus suspensis fluctibus præda fuit : & quæ prius onusta mergi non potuit, subsistere tanto viduata patrono nequiuit, sed protinus, nobis cernentibus, submersa disparuit. Taliter per immensi mœoris præcipitium, meritis serui sui, maximi nobis gaudij Dominus contulit beneficium, dum & virtutum eius gratiam extulit, & quod verebamur auertit.

Liberantur
multi ex præ
senti mortis
discrimine.

Per idem tempus quadam die cum secretorum suorum conscijs oratorium, vt tunc falso credebatur, Bruuilerensis parochiæ in villa, Kyrchedoro nomine, oratorius intrauit : & ecce solo prostratus, carere locum sanctorum patrociniò, spiritus sancto reuelante, didicit. Qui surgens ab oratione, cum secum consistentibus accessit ad altare, & velamine subducto, cum omnia diligenti intuitu perlustrasset, nihil omninò vel sub sigillo, vel rimarum fissuris, præter nidificationes vespertilionum & telas reperit aranearum. Vndè nimirum, vt par erat, mente consternatus, absque morarum dilatione Colonienfis ecclesiæ præfulem adiit, illi, quæ gesta fuerant, ordine exposuit. Cuius mentis dolori ille condolens, datis etiam sanctorum reliquijs, euocatum ad se direxit cum eo quendam Hezelinum, Scarnensis sedis antistitem, vt sua vice prædictum locum, quia episcopij sui diœcesis erat, Deo consecraret, & eius seruitijs manciparet. Qui libenti animo eius obtemperans imperio, congregata multitudo fidelium, diuinæ religioni dedicauerunt idem oratorium : statuantes ibi duo altaria, superius quidem in honore archangeli Michaelis, inferius verò in veneratione habenda beati Martini Christi confessoris. Hoc in facto illi nimirum cum beato Martino similis extitit proportio virtutis, qui pari modo similiter illustratus diuina reuelatione, populum absoluit à diabolica fraudis seductione, ara destructa latronis, qui in vice venerabatur martyris. His ita ritè celebratis, redierunt vterque ad propria, Deum collaudantes in iubilo.

Dolet valde
altari deesse
sacras reli-
quias.

Illud etiam non reticendum arbitror rei gestæ miraculum, quod vidimus fieri sub testimonio omnium fratrum, & est, fama vulgante, circumquaquè notissimum. Mulier quædam, Adelheidis nomine, varijs omnium membrorum languoribus oppressa, ad beati Nicolai in Bruuilerensi cœnobio limina, recuperandæ salutis gratia, est perlata. Quæ cum detrimento omnium membrorum, occultis etiam viscerum doloribus ac non ferendis cruciatibus quatiebatur, ita vt omnis generis annonæ panem adeò fastidiret, vt non solùm gustare, sed & vitaret attingere. Hæc quidem beati Nicolai meritis celerem sospitatem recepit in membris : Veruntamen occulto Dei iudicio omnimodis, vt prius, panis abstinuit edulio. Dum verò post aliquot

Miraculum
S. Nicolai.

annos diuinæ clementiæ ab hac illam placuiffet infirmitate abfoluere, in tempeftæ noctis silentio tali perfruitur vifû: Videbatur illi, beatiffimum virum Vuolphelmum panem benedixiffe, & illum fufceptum ab eius venerabili manu fe auidè comedere. Quæ fidem adhibens vifioni, fcienſ per eum his maiora poſſe fieri, flebilibus vocibus panem ſibi ab eo obſecrat benedici. Qui renitens totis viribus, indignum ſe proclamat miniſtrum operis huius. Tunc videres animum viri Dei anxie perturbari: velle quidem miſereri, ſed palàm id propter iactantiam fauoremque nolle fieri. Attramen nè diutiùs videretur protrahere, quod diuinitas per eum diſpoſuerat adimplere, allatum panem benedixit, mulieri porrexit, præſentibus nobis illa comedit. Quæ viri Dei meritis ex integro ſanitati reſtituta, omni, quoad vixit, tempore ibidè eccleſiæ vifibus tanto commo diùs ac deuotiùs ſtudit deſeruere, quanto præ alijs multipliciùs ac differentiùs gratias ſanitatum meruit obtinere. Vir autem Domini, quanquam tam præclaris & eximijs polleret virtutibus, nunquam tamen illius elationi ſuccubuit animus, non gloriandum recolens ex virtute ſignorum, ſed ex conſortio collegij electorum. Quis verò ſingulatim queat referre ſanitatum genera, in diuerſis per illum languentibus exhibita miſeratione diuina? Sæpiùs enim, illo viſitante, eſt indulta ægrotantibus ſalus, quod tamen ab aliquo ſibi imputari prorsùs non patiebatur. Sufficiant è pluribus iſta fidelibus, ex illius memorata virtutibus. Nunc ad referendum, qualis ei fuerit de hac vita tranſitus, dirigatur articulus.

Post innumera diuinæ per illum operationis patrata beneficia, volēs pius Dominus ſerui ſui conſolari gemitus & ſuſpiria, crebrò dicentis cum Propheta: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei mei? ſariabor, dum manifeſtabitur gloria eius: placuit ei hoc ordine diſſolutionis ſuæ tempus reuelare. Quodam die tempore meridiano pro conſuetudine illo, non iacendo, ſed ſedendo dormiente, ſpecioſiſſimus per viſum iuuenis ei adſtitit, & vt ſe quanto cyùs ſequi feſtinaret, admonuit. Qui comitatus euntem, angelico ductu ad loca perducitur amœniſſima, omni decoris varietate vernantia, incomparabili lucis ſplendore micantia, totius etiam ſuauiſſimi odore redolentia. Ibi oſtenſis illi diuerſarum habitaculis manſionum, fidelibus nimirum à Domino promiſſarum, tandem in quoddam illum angelus magnæ venuſtatis & proceritatis introduxit ædificium, cuius intùs & extrà contemplari iubetur diligenter ornatum: hunc ſibi manſionis locum diuinitùs eſſe prænuncians deſtinatum: quem, inquiring, quanto ſtudioſiùs ac venuſtiùs exornaueris, tanto iucundiùs ac feliciùs in perceptione illo fruere. Taliter angelico aſſatu de perennis gloriæ felicitate commonitus, euigilans, ſeorſum quibuſdam viſum indicat fratribus, annectens proculdubio ſe quanto cyùs diſſoluendum. Vndè miro modo animo conſternat, vtpote, cuius ſemper fuerant beneficia pietatis experti, de illius merito amiſſione intolerabili torquebantur afflictione. Verùm certius hinc colligere cupientes, diem ſignant, cum viſione notantes: quem anni reuoluto circulo, ipſa die carnis ſolui contigit ergaſtulo, quo cælitus ei fuerat viſio oblata. Vndè patuit, non phantaſticam illuſionem, ſed veram fuiſſe viſionem, quæ tam euidenter & viri Dei diſſolutionem, & cæleſtem ei deſignauit manſionem. Per continuum itaque illius anni ſpatium, non ſegniter dormiendo, ſed ſolenter bonis operibus inuigilando, Domini ſui aduentum expectabat, atque conſeruis ſuis talentum ſibi creditum erogabat. Tanta autem viſ diuini amoris cor eius penetrauerat, vt etiam ſi nollet de Deo loqui, ſilere non poſſet. Cumque id ſolito inſtantiùs atque ſeruentiùs ageret, proindè nonnulli ceperunt ſatidire, minusque libenter audire. Quod ille perpendens, non ſe à bona ſubtrahit intentione: ſed volens eos reſipiſcere, illud Apoſtoli crebra inculcabat repetitione: Filioli mei, quos iterum parturio, donèc formetur Chriſtus in vobis. Hæc quippe dicebat, quia quos iam prædicando pepererat, reformando gemens iterum parturiebat, illud ſubiungens: Mihi quidem non pigrum, vobis autem neceſſarium. Dum verò quadam die paterna ſe minus cerneret admonitione proficere, ſpiritum ſanctum tota concipiens mente, in hæc verba prorupit Amos prophætæ, immò, vt potiùs poſtmodum rerum probauit euentus, ipſe ſpiritu tactus prophætæ: Venient, inquit, dies, dicit Dominus, & mittam famem in vos: non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Dei. Nouerat proculdubio, quòd ſicuti fames eſt carnis, ſubtractum ſubſidium corporis: ita fames eſt mentis, ſilentium vel amiſſio diuinæ colloquutionis. Vndè futura eis quaſi iam præterita narrans: Noueritis, aſſerebat, quòd abſque dubio in qui-

Pane benedicto curat morbidam mulierem.

Pſal. 41.
Pſal. 16.

Viſio ſancti viri.

Galat. 4.

Phil. 3.

Amos 8.

in quibus nunc vobis onerosus existo, vel fastidium genero, summo ea vobis quandoque, non tamen effectum habituris, futura desiderio. Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meae instat. Hæc idcirco non prætereunda putavi, nè incassum prolata hæc verba credantur hominis Dei: dum omne, quod locutus est, verbum aut impletum, aut in futuro non ambigamus implendum.

Licet autem iam ultimam duceret ætatem, nullatenus tamen propositi sui passus est infirmare rigorem, indulgentius viuendo, labore remisso. Exiguum quippe reputabat præsentis temporis laborem, ad superuenturæ gloriæ recompensationem. Quapropter nec longauitatem temporis, nec difficultatem causabatur laboris: sed potius omnimodis apponens labori laborem, angelicam exequi studebat exhortationem. At verò imminente iam eius migratione, ubi se sensit repente viribus destitui, infirmitate grauari, euocatum reuerentissimum Abbatem cœnobij beati Pantaleonis martyris, nomine Herimannum, totius honestatis & religionis virum, olei sacratum se fecit liquore perungi. Paucis dehinc euolutis diebus, primo lucis crepusculo, decimo Calendas Maij, viam vniuersæ carnis ingressus obiit, & gaudium Domini sui felix feliciter introiuit. Floruit autem temporibus secundi Henrici Imperatoris, qui monarchiam regni obtinuit post decessum tertij Ottonis, tempore beati Heriberti, sanctæ Coloniensis ecclesiæ archiepiscopi, & vixit vsque ad tricesimum tertium annum quartij Henrici Imperatoris, cuius pater extitit tertius Henricus, auus Imperator Conradus. Transiit autem, plenus dierum, omniumque profectibus operum bonorum, anno millesimo nonagesimo primo Dominicæ incarnationis. Cuius obitu comperto Herimannus, tunc temporis archiepiscopus Coloniensis, exequijs eius summopere fatagens deuotionis obsequium impendere, ad sepeliendum eum deuotus occurrit. Cuius exemplo religiosorum virorum etiam turba confluit, inter quos præcipui & illustriores habebantur Abbates, Herimannus videlicet, supra memorati cœnobij sancti Pantaleonis, & Reginhardus bonæ memoriæ Sigebergenensis: qui vtrique famulum Domini summo semper coluere studio pietatis. Expletis itaque ab archiepiscopo pro eius veneranda memoria Missarum solennijs, ubi sacrosanctum corpusculum deponi debuit in sepulcrum, accedens per se, amictum amouit, quo sacer eius velabatur ad spectus: & ecce mirum dictum, cum esset iam triduanus mortuus, apparuit non defuncti more pallidus, sed roseo colore perfusus, gratia plenus, & veluti roscidulis guttis sudore resperisus. Quo præclaro viso miraculo, plerique fleuere præ gaudio. Ad circumstantes verò conuersus episcopus, En, inquit, patres dilectissimi, quam deuotus hic fuerit Domini seruus, quem tanta ac talis commendat gratia vultus. His à præfule peroratis, cum debita veneratione secus beati Petri apostoli altare decenter traditur sepulture. Ibi suffragantibus meritis eius, fidelium exaudiuntur vota, infirmis impenduntur beneficia, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui vnâ cum patre & spiritu sancto est honor, potestas & gloria per infinita secula seculorum, Amen.

Itaque veluti magno mari, emenso præsentis historiæ pelago, iam quasi litus cernentes respiramus, dum quædam solum de miraculis eius referenda superesse videmus. Satis agendum est ergo, vt portum teneamus, cursum consummemus: quoniam sicuti solent solem obducere nubes, sic pigri desidesque scriptores vtilium rerum sæpè subtrahunt cognitiones. Aggrediamur itaque referre miracula, quæ post obitum eius diuina per eum sunt celebrata virtute. In territorio Bruyuilerensi mulier quædam, Vua-zela nomine, dum quadam die ad opus confedisset textile, tam crudeli eximproviso vtrarumque manuum torqueri cœpit vexatione, vt clamore diræ vocis ciues cogeretur excire. Ex cuius immanitate doloris, paralytis obnoxia credebatur passioni. Subito nanque adeo inutilis est reddita manibus, vt ad nullos eas valuerit vsus applicare. Quo magis magisque ingrauescente morbo, præ nimia doloris contritione inter manus tenentium obdormiuit, & huiusmodi lenis vocis sonum dulciter audit: Quid sopore deprimeris? Si præsentem passionem carere volueris, surge velocius, & cum oblatione cerei domini Vuolphelmi adito sepulcrum. Illius enim meritis es gaudio potitura salutis. Quæ alacri fide promptaque deuotione iubenti fatagens obedire, ardente sepulcrum inuisit cereo, nec beati patris diffidens meritis, nec dictis credere cunctata monentis. Quæ ubi ad orationem procubuit, post pusillum sana surrexit, & gratias agens Deo, spes ac læta recessit.

Hermānus
Abbas S.
Pantaleo-
nis cum in-
ungit.

Abire vita.
Anno Domini 1091.
die 22. Aprilis.

Hermānus
Colon. epi-
scopus.

Facies tri-
duo defun-
cti.

Miracula
post eius
obitum.

Miracula
post eius
obitum.

Paralytica
sanatur.

Frater quidam ex cœnobio Bruuilerensi, Heribertus nomine, post obitum beati Vuolphelmi in Daciam prouinciam fuerat transmissus, cum alijs quibusdã religionis monastica gratia fratribus. Vbi cum aliquantisp̄ commoratus esset, & iam reditum ei persuaderet animus, comitãtibz secum viris honestis ac religiosis, iter est aggressus. Cumq̄ ad mare peruenissent, piratis insidiantibus, & die noctuq̄ maris sinum occupantibus, fermè per dies nouem negabatur transitus. Vndè nimia cordis contritione omnes pariter afflicti, vt propitijs adesse dignaretur Dominus se inuocantibus, intimis precabantur visceribus. Nec distulit pius Dominus suorum vota fidelium, concitè largiendo subsidium. Adest nanque prædicto fratri sub noctis silentio B. Vuolphelmus per visum, in crastinum iubens accelerare transitum, mare pacatum, hostium denuncians impetum refrenatum. In memoriam verò suæ liberationis ter ternis psalmis, cultor ille sanctæ Trinitatis, Domino vota persolui iussit iubilationis. Taliter hostium sublata formidine, non modicum gaudiũ sumpsere ex diuina reuelatione: & marinis se lati ingerunt fluctibus, piratis minimè nocere valentibus. Hoc ordine per serui sui merita ab imminentibus malorum procellis eruti, diuinæ gratias agunt liberationi. Quod vt ab ipso fratre, qui pertulit, agnouimus, fidei narratione retulimus.

Apparet
fratri cui-
dam.

Claudus re-
stituitur.

Eodem tempore claudus quidã, Vuillemannus nomine, ex villa, loco Bruuilerensi contigua, Polheim videlicet nuncupata, obtentu beati Vuolphelmi diũ negata membrorum recepit officia. Tempore quippe Quadragesimali ad locũ accedens sepulcri, quo salutis arderet desiderio, cordis promebat gemitu: quo salutis ducebatur gemitu, cordis illius declarabat afflictio. Deniq̄ ad Deum tota intentione conuersus, lacrymosis precabatur suspirijs, vt serui sui meritis sospitatè mereretur in mēbris. Nec spes fefellit, cui fides incitamentum præbuit. Citius enim dictũ claruit, cuius sanctitatis vel meriti vir beatus extiterit. Repentè enim diũ contracti se cœperunt extendere nerui, & venarum meatus vitalis sanguinis infusione repleri, & membra prius præmortua, in pristinum vigorem restitui. Quid longius morer? Sentiens homo diuinam in se operari virtutem, lento conamine assurgere nitens, quanquã adhuc nutante gressu, in pedes constitit, & quæ circa se acta fuerant, præsentibus fideliter disseruit. Quorum manibus sustentatus, & huc illucq̄ deductus, vt res innotuit fratribus, magnificè laudatur & glorificatur Deus, qui in sanctis suis mirabilis est & gloriosus, faciens mirabilia solus. Ad indicium verò tanti miraculi, sustentatorij illius baculi super sepulcrum beatissimi viri multo tempore mansere suspensi.

Psal. 67.

Alio fermè tempore huic miraculo accidit consimile, quod quando qualiterve sit factum, libet referre. De villa Geroldeshouen mulier omnimodis contracta, ad sæpè memoratum locum ab amicis est deducta. Hæc sedulo ibidem incubans precibus, templi limina frequentabat attentius. Existente autem sacratissima beati Petri apostolorum principis solennitate, & hanc cum reliquo vulgo tantis contigit interesse solennijs. Quæ largiter flens, & longa suspiria trahens, ante sepulcrum beati viri prosternitur, miseram se ac infelicem nimium conqueritur, cuius nec preces mererentur admitti, nec corporis incommoda solui. Sed qui quondã mulieris Chananæ, & huius voluit preces differre: vt importunum illius desiderium, fidei esset experimentum. At verò quoniam beati viri meritis saluari posse non hæsitauit, sed in fide postulans perseuerauit, effectum meruit. Erecta quippe diuinitus, exclamauit, omniumq̄ silentium clamoribus rupit. Vbi enim ossibus ossa se coniungere disuncta, & neruorum contractio iuncturarum fiebat connexio, non est mirandum, quòd fragilioris mulieris sexus expauit animus. Exurgens itaque à pãuimento, recepto vigore, incolumis praualluit ad propria remeare. Talibus miraculorum effectibus veraciter cum Christo se viuere mundo testatur vir iste beatus, Amen.

Matth. 15.

Contracta
redditur
salus.

SANCTI